

Abonamentele

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună
mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 fr., $\frac{1}{2}$ an 20 fr., 1 an 40 fr.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Insertiunile

Un șir garmond prima dată 7 cr.,
a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.,
și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3.

Se prenumeră și la poste și librării.

Un număr costă 5 cr.

Epistole nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se înapoiază.

Sibiu, 5 Decembrie st. v.

Așadar' roadele șovinismului teroristic maghiar se coc.

Credem, că cetitorii noștri au cunoștință de ceea ce sub „Posta ultimă“ am publicat și noi în numărul nostru de ieri. Este vorba de banchetul de înfrățire în restaurațiunea lui Szikszay din Budapesta.

De altminteri scirea despre evenimentul acesta a fost purtată pe firul electric, în cât acela nu stă sub biruința biroului telegrafic unguresc, îndată, a doua zi, mai departe. Mulți vor fi putut ceti despre cele întâmplare la banchetul de înfrățire și în ziarele din Budapesta.

Va să șică nu este vorba de vre un „doară“ sau „poate“. Este pozitiv știut, că în Budapesta, în capitala Ungariei, s'a toastat în limba germană pentru ideea naționalității „a cărei realizare fiecare din cei de față o sperează ca dorința cea mai ferbinte“ și după alte toastări reciproce, între Slavi și Români, s'a adus și un *Pereat* — șovinismului, unicul toast în limba maghiară.

Repetăm: Așadar' roadele șovinismului teroristic maghiar se coc.

Organul principal al guvernului unguresc, care, din Budapesta pornind, și de și spune Ungariei și lumii dorințele dlui Tisza în limba germană, a găsit lucrul acesta de tot neînsemnat. Nici nu l'a interesat deadreptul. De sigur numai din „curiositate“ l'a împrumutat din „E—s“ și l'a înregistrat, la loc obscur, între „diversele“ sale.

Nu ne îndoim, „Spanioli“ de acești „sumeți“ se vor mai găsi întră lacheii fondului de dispozițiune din Budapesta și din provincie. Cu toate acestea, noi totuși nu ne sfîim a țice: Așadar' roadele șovinismului teroristic maghiar se coc.

Omladina sârbească era de mult îngropată. I se făcuse din partea maghiară imputări că e panslavistă, că e îndreptată în contra întregității statului unguresc. Ca semn monumental al înmormântării urgisitei omladine, Milețici a trebuit se stee cinci ani în temnița politică dela Vaț. Matia slovăcească din părțile slovace ale Ungariei, în altă formă, a avut aceeași soarte. Junimea croată a fost cu puterea scoasă din a ei „Alma mater“. În fine a trebuit se vină rîndul și la Români cu „Iulia“ din Cluj, care a avut norocirea sau nenorocirea de a primi din botelul șovinistic titulatura: „daco-romanistă.“

Societatea „Petru Maior“ lipsese încă din șirul societăților martire; nu i-a venit încă rîndul. Încercarea însă s'a făcut ca să i se afle și ei vre-o crâmpită „antipatriotică“, pentru-ca se i să poată striga și ei: „Noi lege avem și după lege ea trebuie să moară!“

Nu sînt toate aceste semnul cel mai incontestabil, cât de puternic este șovinismul, dacă numai vrea să voiască?!

„Panslavismul“, care, dacă ne-ar fi permis, în limbagiul nostru „antipatriotic“, l'am numi naționalismul slovăcesc din

părțile de meadă-noapte ale Ungariei, este sdrobit; omladina îngropată; junimea croată paralisată, societatea „Iulia“ din Cluj risipită.

Sârbi, Slovacii, Croații și Români trebuia dar' să și-o însemne foarte bine cu ce putere au de a face și în înțelesul acesta să se orienteze pe viitor.

Se vede că și-o și notaseră și începuse și orientarea.

Nu ne aducem aminte de Slovaci; dar' despre Sârbi, despre Croați este încă în proaspeta memorie a cetitorilor, că s'au aflat deputațiuni, cari au cedat puterii și și-au plecat grumazii înaintea șovinismului. Până și între cele trei milioane de Români s'au aflat, după cum spunea guvernul prin organele sale, vre-o cincideci de indiviți, gata de a-și pune omagie la picioarele atotputernice a le ministrului-president unguresc.

Însă o ironie a sorții! Când din toate părțile începuseră a veni omagie, sincere sau prefăcute, eată se ivesce, și încă tocmai în Budapesta, un curent, ce e drept fraget, dar' care ajunge pentru-ca să desvotze și desiluzioneze foarte speranțele „patriotice“, speranțe care culminau într'o Ungarie transformată în Maghiarie, în care să nu se audă alte sunete decât cele „dulci“ ale idiomei maghiare.

Acum numai dacă banchetul de înfrățire nu ar afla resunete la Novisad, la Agram, la Thurocz St. Márton și la Cluj, căci atunci puterea terorismului șovinistic s'ar arăta într'o lumină de tot deplorabilă.

Cum? Într'o patrie cu 15 milioane de suflete să cuteze două părți din trei o înfrățire în mânia minorității, însuflețite de pofta de a stăpâni singură poate tot pământul?

Fie cum va fi, dacă am săi noi, care sînt concetățenii noștri Maghiari, ce nu sînt încă turburați de șovinism, le-am spune în toată sinceritatea, că se înșeală dacă vor crede că noi am saltat, sau saltăm de bucurie pentru ceea-ce s'a petrecut în localitatea lui Szikszay, în Budapesta. Afară de aceea, că nu vedem pe Maghiari și Nemți între cei ce se înfrățesc, nu perdem din vedere, că îndată-ce pe un moment măcar ne silim să facem abstracțiune dela șovinism, aliații noștri cei mai naturali ar trebui să fie Maghiarii.

Acestia însă din toate puterile lucră într'acolo, ca să fie preste puțință alianța lor cu noi. Într'un singur cas ar fi și ei aplicați a fi aliații noștri: dacă noi am renunța la naționalitatea noastră cu totul și i-am ruga să ne primească în sinul lor ca Maghiari, uitându-ne și de naționalitatea precum și de limba română, încât nici vorbă să nu mai fie de ele.

Exemplul dela Cluj este destul de demonstrativ, pentru-ca dintr'însul să se vadă că domni de sub stăpânirea șovinismului sînt dispuși a întrebunța și forță, dacă Români nu sînt aplicați a se lăpăda de sine de voie bună.

Ori cât de naturală ar fi așadar alianța între Maghiari și Români, în condițiuni ca cele arătate este imposibilă, pentru-că ar fi egală cu sinuciderea.

Români însă nu sînt dispuși nici să moară, și cu atât mai puțin să se sinucidă.

De aceea ei desprețesc chiar și amenințările nesocotite și terorismul necioplit al șovinismului maghiar. Și bine fac că îl desprețesc. Momentan ne aduce desprețuirea oare-care neplăceri, dar' în fine sîntem un element destul de tare, mai ales față cu elementul maghiar, încât să trecem și preste încercările copilăresci ale șovinismului, care să sceme ca să ne cutopească.

Români au fost insultați în Cluj, despre aceasta nu mai încapă îndoială. Era un semn de deserațiune din partea Românilor, dacă se încăreau cu Maghiarii pentru insulta ce li s'a făcut.

S'au apêrat, dar' agresivi n'au fost, cu toate că ce era mai ușor pentru ei decât aceasta. Un mic apel și valurile de Români din giur puteau inunda stradele Clujului, încât șovinistii numai vedându-le să și aducă aminte de obrăsnicia lor nesocotită și să între ca șoarecii în găuri spre a nu-i mai pute nici vedea măcar.

Români însă n'au aflat cu cale a-și lua refugiu nici la demonstrațiunea aceasta pacinică.

Și că n'au avut lipsă, dovada este, că celelalte naționalități ved tactul și înțelepciunea lor și i vor afla demni de alianța lor.

Adevêrat, că ceea ce s'a făcut în Budapesta, s'a făcut între generațiunea cea jună. Generațiunea cea jună însă este precursorul, sau să țicem, indicativul, că celelalte generațiuni au să urmeze, fiindcă ideea, pe care o ia junimea începe a fi matură pentru a se pune în lucrare.

Banchetul de înfrățire din Budapesta nu-l considerăm drept un eveniment decizător în viața popoarelor Ungariei; îl considerăm însă de aceea ce este, de semnul nedubitabil, că șovinismul maghiar, tocmai prin sforțările sale, a adus lucrurile așa de departe, încât înfrățirea naționalităților nemaghiare, fără de Maghiari, în fie-care și se poate pune la ordinea zilei.

Acea înfrățire însă, pusă la ordinea zilei, n'ar însemna nici mai mult, nici mai puțin, decât că oara din urmă a stăpânirii exclusive a maghiarismului preste popoarele din Ungaria a sunat!

Procesul „Observatoriului.“

Apêrarea d-lui G. Barițiu.

Domnilor jurați! Dacă n'aș sta cu această ocaziune, înaintea DVoastre ca fiu al acestei țeri, ci ca străin, aș fi înțeles din articolul și din actul de acuzare cetit prea puțin, pentru-ca să-mi pot face o idee clară despre starea lucrului. Aceasta urmează din aceea, că autorul a trecut în tăcere o mulțime de fapte petrecute. Dacă s'ar fi fost aici, aceasta de asemenea ar fi fost pentru mine un motiv de a nu admite în nici într'un cas ca acest articol să se publice în foaia mea. Nu din motivele ce dl procuror a creșut de cuviință a le expune, ci anume din acesta unul. Cu totul altfel trebuia autorul articolului

să dea expresiune durerilor sale, anume cu multă temeinicie. Însă și o altă împregiurare m'a îndemnat să-i declar judecătorului de instrucțiune, că nu aș fi primit articolul: e vechea mea linie de conduită de a nu mă amesteca în afacerile bisericesci ale altor confesiuni; foaia mea nu e biserică, ci politică etc.

Aș fi făcut-o cu atât mai puțin, cu cât nu cunosc dintre confesiunile acestei țeri nici una, care ar fi atât de jalusă de drepturile sale bisericesci, ca tocmai cea greco-orientală, și aceasta cu tot dreptul. Nu mă țin de această biserică și m'aș fi ferit de a mă ocupa cu afacerile ei, aș fi dorit însă, ca vre-un alt țiar, al cărui redactor se ține de ea, să fi lămurit această cestiune în cea mai bună ordine. De ce aceasta? Pentru-că biserica română greco-orientală din Ungaria și Ardeal numără peste 1 $\frac{1}{2}$ milion de suflete și are o mulțime de interese și de trebuințe, în privința cărora sînt abia câteva docenii ea nu putea de loc să dispună, fiindcă nu-i era permis aceasta. Este o deosebire extraordinară în ceea-ce privește modul de a trata afacerile acestei biserici și ale tuturor celorlalte. Aici trebuie să ținem seamă de nise puncte de vedere cu totul deosebite. Celelalte erau cu deservire libere și înainte de 1848; această biserică se afla însă între religiones toleratas, ea era numai tolerată, nu îi era permis să înființeze școli și să adune fonduri religioase.

Trebuie să mă întorc la trecut, deși dl procuror mi-o va fi luând poate aceasta în nume de de rîu. Până la anul 1848, în înțelesul legilor țerii, biserica greco-orientală n'avea voie să zidească școli și să înființeze fonduri. În urma grandioaselor evenimente dela 1848 și 1849 și ale celor ce succed după aceea a devenit și ea liberă. Poporul, clerul, prelații trebuiau să și dea acum silință de a înainta cu pași repezi (mit Siebenmeilen-Stiefeln), aceasta cu atât mai virtos, cu cât credincioșii acestei biserici, precum se știe, chiar până în ziua de astăzi sînt expuși chiar și la batjocură din deosebite părți. Veți fi vățut poate hărțile, care ilustrează în deosebite colori starea statistică a învățămîntului în deosebitele părți ale țerii: nu e oare bătător la ochi, că tocmai în ținuturile, comitatele ori districtele, în care populațiunea română e mai deasă, colorile sînt cele mai întunecate?

Pentru aceasta sîntem adese-ori luați în rîs ceea-ce ne atinge pe noi, fie că sîntem greco-orientali, fie că greco-catolici — drept în inimă, deoare-ce șcim, că noi nu sîntem vinovați de aceasta, căci nu ne era permis să ne cultivăm. Brașovenii n'au trebuit oare să poarte proces timp de șapte ani deplin, dela 1838 până la 1845, pentru-ca să le fie permis a înființa un gimnasiu și o școală normală? și au perdit procesul. În sfîrșit din bunătatea Atotputernicului și în urma înțelepciunii Domnitorului nostru am ajuns să i se facă și acestei biserici parte de libertate religioasă. Maiestatea sa a încuviințat prea grațios, ca să se înființeze și vechea metropolie, peatra fundamentală a întregii ierarhii. Legislativa statului ungar a avut generositatea de a codifica în art. de lege IX din 1868, ceea-ce enunțase Maiestatea Sa, lege, care a și fost apoi sancționată de Maiestatea Sa. Puțin în urmă Maiestatea Sa aprobă pe baza acestei legi și constituțiunea bisericăscă a acestei confesiuni de 1 $\frac{1}{2}$ mil. suflete, constituțiune, care dela 1869 se află în deplină activitate. În virtutea acestei constituțiuni bisericesci congresul bisericesc, adică ceea-ce în biserica protestantă se numește „Kirchenversammlung“, trebuie să se convoace tot la trei ani, pentru-ca să discute cestiunile celor trei diocese, — Sibiu, Arad și Caransebeș, — cu totul 90 deputați aleși. Dela 1869 se întâmplă acum pentru a doua oară, că perioada de trei ani e trecută. La 1877 s'a țis, că jos în Turcia se bat popoarele. Apoi, pentru Dumeșeu, ce avem noi cu un războiu extern, pentru-ca din cauza lui să se stîngărească mersul regulat al pertractărilor bisericesci? Acum se întâmplă pentru a doua oară același lucru. E ceva de neînțeles, că țiarul oficios al guvernului, „Pester Lloyd“, a făcut în nr. dela 13 l. c. un joc de prevenire, prevedînd oare-cum cursul pertractării de astăzi și afirmînd într'un lung articol, că Excelențele lor d-nii ministrii Tisza și Trefort n'au fost de loc de părerea, că convocarea congresului trebuie să se amâne sub pretextul sêrbării lui Horia și Cloșca. Am aici foaia oficială a Părintelui Metropolit Miron Roman, nr. 122 din 1884. Se premite în ea, că „Luminatoriul“ și foaia mea „Observatoriul“ învinovățesc pe nedrept pe Excelența Sa pentru neconvocarea congresului și că d-nii ministrii au

exprimat dorința, ca congresul să nu se convoace. Aici apoi foaia oficială spune lămurit, că întrunit fiind consistorul metropolitan în ședință plenară, i s'a prezentat un ordin ministerial și că din cauza acestui ordin nu s'a putut întruni congresul. Nu pot să vă prezentez acest act, care se află în arhiva metropolitană, sînt însă mulțumit cu cele ce ăice foaia oficială despre el, căci ea constată, că amânarea convocării s'a făcut în urma acestui ordin. Cât pentru mine, le-aș fi dat d-ilor greco-orientali sfatul de a nu face cas din aceasta, căci se întempla adese-ori ca nici chiar parlamentele să nu fie convocate la timp. Însă la asemenea observări am primit și primesc răspunsul: Nu numai aceea e durerea noastră, că acum în două rînduri congresul nostru a fost amănat cu un an; ceea-ce ne face să tremurăm e împregiurarea, că autonomia noastră bisericească e vătămă și ne temem, ca nu cumva în cele din urmă să se și desființeze. Acesta e motivul, pentru care a fost scris și articolul din „Observatorul“ într'un ton atât de dureros.

Domnilor jurați! Vă este știut, că statul, în interesul său bine înțeles, are să ajute confesiunile, dacă e trebuință, și din mijloacele sale proprii; astfel s'a hotărît de mai mulți ani și acum și pentru biserica greco-orientală o sumă oare-care drept ajutor de stat, pentru plata membrilor consistorului, ear' o altă sumă, spre a ajuta cu o sută-două de fl. pe preoții săraci, care au totodată mulți copii. Pentru aceasta e, pe cât scim, desemnată suma de 24,000 fl. În anii de mai înainte acest ajutor a fost împărțit de consistor între preoții, care erau mai strîmtoși. Anul trecut Excelența Sa dl. ministru de culte a aflat, că e neapărat necesar, ca preoții strîmtoși să nu se mai încumete a se adresa la autoritatea lor bisericească, ci direct la el. Las la apăsarea D-voastre, Domnilor, să prevedeați, ce ar fi dîcînd episcopii catolici ori cei protestanți, dacă s'ar și face față cu dînsii asemenea pretențiuni din partea ministrului. Nu știu ce a dîs Excelența Sa Părintele Metropolit; însă sinodul bisericesc ce s'a întrunit anul acesta, după Paști, aici în Sibiu, a mulțumit cu unanimitate pentru cele 24,000 fl. și le-a refuzat, fiindcă le-a socotit o mare primejdie pentru autonomia lor. Aș pute, Domnilor, să vă înșir multe cazuri, cari după judecata tuturor sîntesc la subminarea autonomiei lor, dar' știu căt Vă este de prețios timpul; vom cita dar' un singur exemplu, din care se poate trage concluziune pentru o sută altele.

În anul 1876 s'a instituit în mod provisor de către consistorul arhidieceșan un om tîner de învățător în Ilia; acesta însă nu s'a interesat de loc de postul seu, devine acolo vice-notar și executor de dare și dă cu chirie unui Ovreiu o parte din locuința sa drept cărciumă. Aceasta se raportează consistorului; se exerce un concurs nou; se însinuă concurenții, și se institue un absolvent de teologie și pedagog cu diplomă. Cel instituit în mod provisor, care numai cu numele funcționa ca învățător, se opune însă și se adresează către autoritatea administrativă; aceasta respinge pe cel numit de consistor și institue volnicesc pe cel provisor. Afacerea ajunge la minister; ea se tragă de la 1877 până la 1880; în sfîrșit se institue cu forța cel provisor. Domnii mei! dacă autonomia a vre-unei biserici creștine, dar' chiar și a unei mahomedane, astfel se respectează, atunci cred, că respectivii coreligionari

în adevăr trebuie să fie foarte îngrijiți de existența mai departe a autonomiei lor. În astfel de cas nu mai poate fi vorba de autonomie. Ei bine, e lipsă de scoli, se nisuesce a aduna oare-care capital, spre a înființa scoli conform articolelor de lege 38 și 44, căci în acești articoli de lege se dîce apriat, căci nu numai confesiunile, ci și societățile și reuniuni și privați pot înființa scoli din mijloacele lor. În provincia metropolitană există un fond al fostului regiment bănățan; acesta a adunat sub administrația militară foarte regulată de mai înainte capitale și se roagă de ani încoace a i se permite să-și înființeze acolo un gimnasiu. E preste puțință de a căpeta în-cuviințarea. În orașelul Bozovici și-au înființat oamenii cu un capital frumos o scoală confesională; întreaga populațiune aparține unei confesii; și a închiș scoala.

Ei bine, domnii mei, astfel de fapte vorbesc; nu le desvolt mai departe, dacă toate acestea i s'ar întempla altei biserici, ce s'ar dîce? Mi se pare că a fost înainte cu o lună, în una din diecesele reformate ale Ungariei s'a ales un nou episcop: Prea sfinția Sa Carol Szász. În cuvîntarea sa inauguratoră a ținut în anul 1884 de lipsă, să rostească în biserica plină cuvintele foarte momentuoase, că nu există în lume nici o putere, care ar cuteza să se atingă de autonomia biserice reformate, și dacă totuși s'ar întempla aceasta, atunci coreligionarii bisericii helvetică ar fi hotărîți să-și apere autonomia lor până la sânge. Cum a ajuns Prea sfinția Sa la expresiuni atât de grave, eu cuprind cu atât mai puțin, cu cît maioritatea precumpenitoare a bisericii acesteia aparține națiunii maghiare, în frunte cu Excel. Sa dl. ministru-președinte și cu familia Tisza. Dacă o astfel de biserica nu poate avea nici un temei să-și teamă cu atîta gelosie autonomia lor și să amenințe cu vîrsarea de sânge, dacă cineva ar îndrăzni a o ataca, apoi ce mai rămîne altora? După o lună a ținut Prea sfinția Sa, episcopul diecesan romano-catolic din Sătmăra, Schlauch, o cuvîntare în reuniunea Sfîntului Ladislau; el nu amenință așa grozav ca și episcopul reformat, dar' despre autonomie dîce: „Că nu ne putem însă mulțumi nici cu aceea, ca în statul modern să se dispună de afacerile noastre catolice de nobis sine nobis.“

Așadar d-nii catolici nu voiesc de loc să sufere ca concetățenii de alte confesii să se amestece în afacerile lor, și aceasta cu tot dreptul. Dar' mi se va obiecta că statul are dreptul de supremă inspecțiune. O recunoaștem bucuras, dar' noi facem deosebire între dreptul de supremă inspecțiune și între așa numitul jus patronatus. Dreptul de patronat are loc cînd o comună, o persoană morală ori fizică, zidesc o biserica sau o scoală, și pune condițiunea că până cînd trăiesce ea și copii de copii sei, — sau o face aceasta statul ca atare, — ne rezervăm dreptul de a hotărî pentru toate timpurile în afacerile ei. Dacă însă o biserica, după cum e sîrmana biserica română gr. or., își câștigă ceva din hârmă sa proprie, — în acest cas nu știu până unde se extinde acest drept de supremă inspecțiune. Sau se extinde așa departe încît vine un comisar guvernial, după cum s'a întemplat în anul trecut, și își ia socotelile bisericesci însușindu-și dreptul de a censura toate fără de sciința arhiepiscopului sau chiar fără de cunoscința sinodului? Domnii mei! Chiar din aceste împregiurări veți pute a vă convinge că e lătită temerea că voiesc să i se iee bisericii gr. or. autonomia; poate că

această temere e nefundată, dar' ea există. Și că suspecțiunea e foarte îndreptățită, aceasta se poate dovedi din trecutul trist al acestei biserici, — cu fie-care pagină a istoriei sale.

Odinioară împăratul Francisc a dat în an. 1810 episcopului Vasilie Moga instrucțiuni cum are de a se purta în diecesa sa și cum să lucreze pentru cultivarea poporului. Între multe altele împăratul i-a demandat ca să nu primească la cariera preoțească decât tineri cari au terminat gimnasiul, și i-a comandat totodată să vadă de înființarea unui seminar. Episcopul și-a permis a întreba că din ce fond să înființeze, deoarece n'au nici unul. Patruspredece ani scaunul episcopesc a fost vacant; ba în veacul trecut decenii întregi. Împăratul i-a răspuns: faceți o colectă. Episcopul Moga încearcă arangiarea unei colecte între credincioșii sei cari de pe atunci numerau 700.000 suflete. Guvernul provincial însă a pus acest ordin mai înalt cum honore ad acta — ceea-ce se îndatina pe acele timpuri a se face adeseori — și n'a voit să scie nimic de această afacere. Episcopul voia însă să adune banii de lipsă și a insistat prelîngă mandatul Maiestății Sale. În urma acestora a fost amenințat cu arest și în an. 1832 a fost nevoit să fugă la Viena. A sosit apoi din Viena ordin hotărît ca să-și lase în pace; dar' episcopul n'a mai cutezat să înființeze seminarul. La moartea acestui episcop în an. 1845 această biserica foarte lătită nu poseda decât 60.000 fl. Până în ziua de azi în această arhidieceșă, și preste tot în Ardeal la Români aflăm biserici de grădele și acoperite cu paie. Eu știu comune unde serviciul D-șeș se ține în vreo șură sau în casa preotului. În Dej, oraș, vedem ca biserica o baracă de scînduri ridicată în una dintre stradele principale.

Între astfel de împregiurări cînd toată lumea cere dela noi — și cu tot dreptul — ca să cercăm a înainta în cultură, în interesul statului și al poporului propriu, după atîtea ingerențe în organismul bisericii, nu mai e nici o mirare că poporul nu mai dă nimic, deși la noi ridicarea de scoale și biserici e în sarcina poporului. Dela stat e foarte neînsemnat ceea-ce primim. Și noi nu ne îmbulzim: din 3 cr. unul îl dăm pentru biserica și scoală numai ca să avem ceva. În decurs de 30 de ani acest popor a ridicat totuși preste 2000 de scoale și o mulțime de biserici în ținuturi unde înainte de domnia împăratului Iosif II nu era permis a zidi biserici din material solid în preț de 5000—30.000 fl. Un popor așa de rămas îndărăt nu poate face totul deodată.

Din aceste vă puteți închipui cu câtă durere s'a primit scirea că congresul nu se va ține nici în acest an. Autoritățile statului pun temei mare pe festivitatea lui Horia și Cloșca. Eu știu destul de bine din o mulțime de scrieri din diferite limbi că numele lui Horia, Cloșca și Crișan se privește ca infamă. În opinia publică a celor mai mulți locuitori ai acestei țeri dînsii sînt priviți ca tîlhari. Îmi iau voie a mă reîntoarce la an. 1784 și a pune întrebarea: fost-au oare acești bărbați întru adevăr tîlhari sau oameni de onoare. Nu voi dîce în acest obiect nici un cuvînt dela mine, ci din două scrieri ale celor doi bărbați distinși ai națiunii maghiare: contele Dominic Teleki și Francisc Szilágyi. Îmi aduc foarte bine aminte că până la anul 1848, pe cînd studiam la Cluj, nouă Valachilor nu ne-ar fi trecut prin minte a rostii acele nume, căci ne-ar fi tras de urechi! Dar' de altă parte la cea mai mică mișcare eram tractați cu cuvintele „te kicsiny

Hora,“ „te Klosska.“ În sfîrșit, pot dîce, a corbit asupra contelui Dominic Teleki sfîntul duh, și a început a scrie de atunci pe basa documentelor oficioase istoria răscoală populară. Ce e drept, lui Teleki i-a succes mai puțin decît lui Francisc Szilágyi, dar' pe basa documentelor la care se provoacă, dîce la un loc al scrierii sale: „Dacă numai pe jumătate au fost adevărate suferințele îndurate de poporul ardelean, atunci nu ar mai fi nici o mirare că acest popor a cădît în desperațiune și a prins armele.“ Szilágyi și-a dat osteneala a exploata toate arhivele respective ale comădei generale și ale guvernului, arhiva Curții și arhiva de stat a extras documentele cele mai însemnate și le-a reprodus în întregul lor sau în parte. Ce rezultă din toate aceste documente? Că două au fost cauzele de căpetenie care au împințat înainte cu 100 de ani poporul la răscoală. Prima a fost sclavismul feudalistic: iobăgia. Aceasta, cu totul deosebită de cea din Ungaria, în Ardeal nu avea margini. După placul proprietarului de pămînt iobagiul trebuia să servească tot anul. Împărăteasa Maria Teresia și guvernul ei au vîdît că aceasta nu mai poate merge așa; că trebuie să ne rușinăm de Europa întreagă a mai suferi o astfel de sclăvie în o parte a monarchiei. Deja tatăl ei a încercat a regula cestiunile urbariale, dar' nu i-a succes. Împărăteasa Maria Teresia a hotărît apoi punctele așa numite certa puncta pentru-ca țeranul în sfîrșit să scie cît are de a presta în deosebitele părți ale țerii: 1—4 zile pe săptămână. Foarte mulți țerani lucrau câte 208 zile pe an cu cîte patru boi în folosul posesorilor de pămînt. Nobilimea feudală n'a voit să scie de această reformă. Prelîngă toate însă că limba oficioasă era cea latină, poporul totuși a priceput și cerea să fie tractat după dorința împărătesei. Dar' îndeșert: în contra constituțiunii, în contra legilor, nu voiau să scie de ordinele împărătesei.

În anul 1773 împăratul Iosif II vine în Ardeal, petrece aci 50 de zile încredințându-se în persoană pretutînde despre starea faptică a poporului și află neîncungiurat de lipsă a a spori cu două regimente române regimamentele de graniță, cari erau încă atunci 6 la număr: 6 regimente de infanterie și cavalerie, parte seculesci parte romănesci — în măsură egală. Turcii tăbăriau pe acel timp în țerile române; în toate părțile cutierau bande de tîlhari și poșta era expuse primejdiilor. Regimamentele nu erau de ajuns și din motivul că, pentru tractarea nemiloasă, familiile emigrau cu sutele. Din un raport general din a. 1776 am aflat că un singur locotenent a trebuit să aducă îndărăt la Sina în vara acestui an 184 familii, care numerau la 400 suflete; tot astfel în ținutul Hațegului un sublocotenent a trebuit să întoarcă sute de familii. Fuga era generală, țeara era primejduită de a rămîne pustie. Aceasta nu-i putea fi împăratului indiferent cu atît mai vîrtoș că tocmai pe atunci se făceau pregătiri mari pentru un răboiu mare în contra Turcilor. Împăratul Iosif II a dat guvernului provincial și tuturor autorităților ordinul strict de a face o conscriere de popor în toată țeara. Acesta n'au voit să asculte de ordinul împăratului. Împăratul a fost nevoit să încredințeze corpul ofițeresc cu conscrierea poporului. Ofițerii au mers prin provincie și au conscris ce au putut. Tot atunci a dat împăratul Iosif II un alt ordin comandantului general baron Preisz ca să se facă cu această ocaziune încercarea dacă nu

Foița „Tribunei“.

Filosofii și Plugarii.

(După o poveste populară.)

(Urmare.)

'Și-au sfărmat capul, sîrmanii, au cercat în mii de părți, Au cetit prin lexicoane, prin gramatici și-alte cărți, Au ținut consiliu mare; sfătuescu-se, s'adună. Însă vai,—frustra conatur cui Deus non... pace bună!— Bolboresc și schimbă fețe, zor de spaimă 'mi-i apucă! Ultima speranță numai, este, că ei să se ducă La moșneag și să-l întrebe, că ce naiba-a povestit Cu Măria-Sa cu Craiul. Bravo! Eacă-au nimerit!— Dar'—era mare rușine, că ei domni cu-nvătătură, Capul se și-l plece 'n fața unui Vij de pe-arătură! Cam șod lucru-i, dî, acesta! Dar' altceva ce să fie? Bine-a dîs cine-a dîs asta: de nevoe mînci colaci! Astfel, sftetnicii așteaptă până-ce 'noptează bine, Ca nu cumva dintemplare să-i zăpsească oare-cine, Apoi, se duc toți la casa, unde moșneagul ședea, (Pe care, nu știu de unde, unul din ei o scia.) Aci, dînsii bat la ușă și se între cer în casă. Bătrînul, cam fără voe și cu mare greu fi lasă, „Bună seara!“ — „Seara bună! Vai, de mine ce păcat, Ce necaz vă poartă oare de umblați noaptea prin sat?!“ Sftetnicii i-au spus necazul. „Te rugăm dar', și ne-ajută,

„Căci de nu, viața noastră mîne în dori de dî 'i perdută!“ —

Vorbiau cam sftiți, sîrmanii: se temeau, temeau amar,

Că s'a supăra moșneagul și-i va da pe ușă-afară'.

Dar' moșneagul e cu minte: se' să 'nvîrtă bine jocul.

Și cînd are ac și ață, coasă al dracului cojocul. Hă! Era șiret ca vulpea; se 'nvîrtesc 'ntr'un picior;

Ca ciuperca stînd în mijloc astfel, le vorbesce lor: „Vai, de mine și de mine! Boeri mari, din sftetnicie,

„Necazul, care vă roade, greu necaz trebe să fie! „Nu s'a pomenit sub soare lucru-așa de minunat:

„Dela un plugar să ceară sftetnicii vorbă și sfat,

„Nici nu s'a pomeni 'n lume cînt va fi earnă și vară!“ —

Mai umblă Vijul, prin casă, mai rîde și dîce eară: Haida de! Glumă să fie, chiar de-ar fi așa cum nu-i

Și-ați ajunge pîn' la vorba și sfatul țeranului: Totuși nu v'aș pute spune, (deși 'mi-aș face pomană)

Omul cîte mai vorbesce, fără ca să bage seamă! — Apoi, sînt bătrîn și-aminte nu mai pot toate să țin:

Alta-i mintea cea de tîner, alta mintea de bătrîn!“ Sftetnicii priviau în față la moșneag cu grije mare.

Oare-l, criticau și-acuma? Ce fel de logică are? Nu-i poveste! Chiar de cumva bătrînu-ar fi cu-

vîntat Nonsensuri cînt Himalaia, dînsii n'ar fi observat: Logica nu-și are locul, cînd dă omul de necaz,

Ear' frica ori cînd, te face să uiți, cumcă ești viteaz!

„Dar' bătrâne! Scim noi, totul, Domniata numai explică!“ —

„N'aveți gust rău, cum se vede, așa numai pe nimică.“

„Ea scoateți pungile-afară, ca să vîd pe ce vorbes!“

Sftetnicii privesc prin casă, apoi la moșneag privesc, Și-i promet cinci-deci de galbeni, pentru oste-neală! Fie,

Că aruncă-atîta aur numai pentru-o nebunie! Însă dracu-i drac și în ceruri! Vijul, clătina din cap

Și gîndia „Am prins pe dracul, deci să-l țin, ca să nu-l scap!“

Apoi răsucind mustața, dîce rezolut, în fine: „Banii- s' scumpi, însă viața e mai scumpă la ori-cine!“ —

„Dragii mei, sînteți pe semne, ați pe dungă de cuțit,

„N'am ce face! Cu bani,—totul; cu nimica—nici decăt!“

„Dați-mi, trei sute de galbeni fiecare și-apoi poate

„Că 'mi s'a deschide gura, ca să vă tîlmăcesc toate!“ —

Era pretensiv moșneagul, dar' din față-i se cetia Cumcă el, nimic nu lasă din cele ce pretindea!

Trei sute de galbeni! Doamne! Trebe multă chibzuială

Până să te 'nduri a face așa jertfă colosală. Sftetnicii de altădată, aușind, atare ton

Ar fi exclamat în pripă: „Magna petis Phaëton!“ Dar' acum se 'ndestuliră cu-un „br“ lung, mai lung de-un cot

Și fără să reflecteze pungile afară-și scot.

„Una salus restat victis“: a număra cînt de iute Galbenii rotunzi! Ce sună! De nouă ori tot trei sute!

Asudau sîrmanii sftetnici, fără voie numărînd; Ear' Vijul, ținea revistă de norocul seu rîdînd.

„Acuma sîntem la cale“, vorbesce Vijul îndată, Grăbind să-și adune banii și să-i pună sub lăcată,

Apoi, dîce cu 'ngâmfare și cu un ironic ris: „Ei! dar' spuneți-mi acuma ce-a dîs Craiul, cum a dîs?“

Unul, dintre sftetnici, prinde vorba: „prima întrebare

„A fost, că de ce ești leneș și te scoli tîrziu?“ Îmi pare,

„C'ă ai răspuns: „Cinstite Doamne! m'am sculat de vreme, dar'

„Norocul, 'mi-a stat în contră și-'mi fî totul, înzadar!“

„Aste vorbe le 'nțelegem: te-ai sculat cam tîrziu

„Și-ai avut acasă ceartă cu vr'o fată sau fecior!“ Bătrînul, ochesce-atunci, dîcînd! „sciti voi foarte bine

„Să tîlmăciți lucrul, însă nu așa cum se cuvine.

„N'aveți căpătîiu la gînduri... „Craiu-adecă m'a 'ntrebat,

„Că de ce-am fost oare leneș? De ce nu m'am însurat?

„Eu să am feciori acuma, ei să-'mi umble pe ogor,

„Nu eu, care slab de țile și în groapă cu-un picior!

„I-am răspuns: O Doamne, doamne! Mă 'nsurai de tîner încă,

„Să am razem și sprijoană, cînd voi fi la vîrstă-adîncă,

„Dar' pe semne-a vrut norocul, să nu-'mi dea cale și drum

„Toți feciorii mei sub glie zac înmormîntați acum!“ —

cumva s'ar mai afla comune cari ar fi inclinate a se înrola în regimente de graniță. Un general a venit la Sibiu, ear' un alt comisar a mers la Alba-Iulia. S'au exmis circulare și mai presus de toată așteptarea s'au aflat 84 de comune românești, care s'au înbiat să fie primite în cercul granițeresc și să li se dea arme. În urma acestora s'a născut un conflict acut între guvernul provincial și comanda generală. Guvernul a interzis conserierea, pe cei ce s'au insinuat i'a pedepsit și a umplut cu ei temnițele. Dar' oamenii nu voiau să asculte și năvăliau la ofițeri pentru-ca s'ar conserie. În același timp exista un proces vechiu de decăni pe bunurile fiscale din Munții Apuseni, de unde erau Nicolau Ursu alias Horia, Cloșca și Crișan.

Funcționarii fiscali au umblat să restrângă vechile libertăți ale acestor sate. Oamenii trimiseră mai multe deputațiuni la Viena; în fruntea acestora au stat Nicolae Ursul și Ioan Cloșca; ei au fost de patru ori în Viena în audiență la cancelaria alică și prin mijlocirea unui agent de curte maghiar și la împăratul. Totdeauna s'au întors acasă cu rezoluțiuni favorabile, și totuși nu se făcuseră nimica. Acum trebuie să scim întregul popor român are sentimente imperiale în cel mai strict înțeles al cuvântului; așa este — despre a mea parte n'ar fi așa după concepția moderată; dar' așa este; aceasta e strâns împreună cu religiunea poporului. Sciți, Domniavoastră, de câte ori se pomenesce numele împăratului în rital bisericii greco-catolice și greco-orientale? La fiecare liturgie de patru ori, la vecernie de două ori și la utrenie de trei ori. Nu există nici o ceremonie bisericească, în care nu s'ar pomeni numele împăratului. Se poate oare aștepta dela un astfel de popor să asculte de altul, decât de împăratul său? Aceasta s'a întâmplat în anul 1784. Solgăbirăii au primit porunca să rețină pe oameni cu puterea dela comisiunile militare; doi dintre ei au fost omorâți. Focul s'a lăsat cu deosebire pe lângă Mureș și prin munți; a fost însă datorința miliției imperiale de a o stinge. Corespondențele se încredinșiau între guvern și miliție; zile întregi nu scia nime de ce se țina, ofițerii mai puțin ca toți. În decurs de 14 zile rescoala s'a sfârșit. Și rescoala aceasta și astăzi încă ni se aruncă nouă — poporului întreg — drept o infamie, ca și când am fi pe țări ce merge gata de a vărșa sânge. S'au ivit însă încă numai în decursul unui secol o mulțime de conspirațiuni, cu deosebire în Ungaria, și cine în lumea aceasta le va pune astfel în căruța naționalității respective, ca aceasta să fie batjocorită în fiecare țară.

Post-a doară complotul grozav din anul 1735, când Sârbii cu reformatii din Ungaria la Arad și în comitatele învecinate au fost hotărâți de a pune la cale o răscoală generală. Ei au fost tradați, trei au fost puși pe roată, alții spânzurați și decapitați, și toate temnițele s'au umplut. A venit anul 1793/94 și dimpreună complotul grozav al abatelui Martinovici, când întregă familia imperială a ajuns în primejdie. Cui i'a trecut prin minte a stigmatiza pentru aceea naționalitatea și confesiunea respectivilor, precum ni se întâmplă nouă? Aș pute aduce casuri din anii treizeci, când cu ocaziunea revoluțiunii poloneze concetățenii noștri s'au dus cu grămadă preste Galiția în Polonia rusească, spre a da ajutor. Eu Vi-aș pute numi complotul grozav din anul 1855, când n'a fost pus mai puțin în joc decât viața tuturor ofițerilor și funcționarilor împărătesci. Toate acestea se sciu și numai noi trebuie să suferim, numai nouă ne strigă Horia-Cloșca în Cluj, Oradea-mare și Oșorhei. Acesta e unul dintre adevăratele motive, pentru care în sfârșit oamenii tineri s'au întreat: până când se mai suferim această infamie? Voi bătrânii ați făcut-o, — noi nu o facem. Horia și Cloșca au fost franți în roată, aceasta a avut însă urmarea, că împăratul Iosif II a șters sclavagiul dicend: nu mai voesc să sufer sclavi în împărăția mea, voesc să am numai oameni și voi să nu vă mai încumetați a susține așa ceva. Nu de mult a apărut în Budapesta un op de mare însemnătate sub numele „Timoleon”. Moșierii sunt împărțiți acum în două partide; o parte se nusesce a forma la difundii extinse pentru-ca posesiunea și pământul țării să ajungă încât se poate mai puțin mâni, se imitează Englezii cu așa numiții „cei 10 mii mai înalți”, celalalt popor fie proletar. Majoritatea, precum sperăm, covârșitoare nu o voesc aceasta; pământul să se afle în mâni cât mai multe, pentru-ca în zile de primejdie țeara să aibă cu atât mai mulți apărători.

Președintele: Nu vreau să restrâng libertatea cuvântului; mă rog însă să rămâneți la obiect. Câtă vreme ați vorbit de nația română V'am ascultat în liniște, dar' desvoltările acestea ale lui „Timoleon” nu se țin de obiect.

G. Barițiu: Am voit numai să dovedesc, că nu trebuie să ne mirăm dacă aceste nume se ivesc astfel după 100 de ani; numai așa poate fi înțeleasă exact a treia parte a articolului, cea politică, unde autorul vorbește despre o Plevnă ungurească și celalalte. Expresiunea aceasta a făcut multă sfară și ficine i poate supune înțelesul care îi place. Noi înțelegem sistemul actual; acesta nu e combătut numai de noi, de Români, ci și de multe alte partide, de partidul din 1848, ce nu vrea să scie nimic de dualism și de partidul din 14 Aprilie 1849, de acest partid înfricoșat, ce încă nu vrea să scie nimic

de el. Eu n'am combătut dualismul ca atare, dar' modul cum se aplică acest sistem la noi, prea firesc, nu-l putem accepta și trebuie să ne opunem dacă legi, ce s'au adus fără de noi, cărora însă noi ne supunem, se desconsiderază. (Va urma.)

Roma locuta est!

(Urmare.)

Deva, în ziua sântului Andrei.

Ce se întâmplă în viața practică — pe basa ordinațiunilor mai sus citate? Cutare domn inspector regesc pune ochii pe vreo comună fie curat românească, fie mestecată, Români și Maghiari. Vine în comună, și cel dăntău lucru ce constată e că școala românească confesională nu correspunde legilor, fie pentru-că zidirea e de lemn ori de pământ; fie că lipsește instrumentele fizicale, glob, mape și altele asemenea; ori că e zidită în cimter, ori nu are destule ferestri sau care le are, nu sânt destul de mari . . . și sute alte asemenea lipse defecte, cari toate are de a le chipzui dl inspector. Ce face dl inspector? Sau declară școala de școală clandestină (zúgiskola), și reacează pe solgăbireu să o închidă numai decât, după cum s'a făcut în Valendorf, Racoșul inferior ș. a. — sau chiamă vreo 4—5 parochieni la primarul satului, și în câteva minute acestia subscriu, prin punerea degetului, un protocol, în care li se spune că se face rugare la tistie ca să le facă aceasta o școală bună, după cum se țece că s'ar fi întemplant pe la Turda; sau — et nunc ad fortissimum — se țece parochiei, că dacă în atâta și atâta timp nu va plăti la fondul de pensiune restanța de 70—150 fl., se vor vinde vitele episcopilor; dintră, dacă vor abdice de școala confesională, nu numai că li se va ierta acea datorie, dar' nice la învățător nu va trebui să-i plătească salarul, nici cărți la băieți să cumpere, după cum s'a întemplant aceasta în mai multe comune din comitatul Brașovului.

Inspectorii regesci de școale pășesc și ca făcători de pace — inter duos litigantes. Dacă Dumneșeu luminează mintea Românilor, încât în vreo comună mai săracă două traiste goale fac una pe jumătate plină, ear' mai târziu ivinduse vechiul blăstem de proselitism confesional se nace ceartă de prescură, vine dl inspector regesc și face pace între ei. Trântesc pe unul într'o parte, pe altul într'alta la pământ și țece: aici sânt eu stăpân. Școala nu e nici a unitului nici a neunitului, ci e a mea; — dupăcum s'a întemplant cu școala din Gărbău în voicosul comitat al Solnoc-Dobăcei.

Ba, eu cunosc un inspector regesc de școale, despre care se țece, că întru atâta iubesc școalele și învățătorii noștri, încât umblă după ei pe strade și prin piață, când vin la oraș să-și tânguească câte ceva pentru trebuințele familiare; le dă binețe și-i întreabă de necazurile lor. O Doamne! și care dintre ei nu are necazuri?! Dar' toți află mângăiere: „Nu supere nyimic fratye; spunye la minye vor-ce supere; io grji dye voi ca tate.” Urmarea e că inspectorilor regesci li se aștern cereri cum e următoarea, care vă rog să o pretipăriți din literă în literă, și al cărui original dl Trefort și-l poate procura din arhivul unui inspector de școale din părțile ardene, ca să poată demonstra ad oculos progresul în maghiarisare, cu care se laudă în dietă:

(Din afară.)

Nagy Ságos Királyi Tanfelügyelő úrnak Előmutatás Én B. . . . J. . . . görög cath. tanító B. . . . on. Azon Obol hogy ezen faluban lakó Románokat t. i. B. . . . ban, a kik két szertartnak iskoláuat aloptjanak, és tonitoi fizetést rendeljenek a kiszabott törvény szerint.

És ezen két rosztanitonak a további tanításukat megtiltani, hogy ne vigyen a boldotalan népet a keresztény emberhez nem illő tévedésben.

(Din lăuntru)

Nagy ságos Királyi Tanfelügyelő úrnak Alolirott mint iskolai tanító görög kath. vallásu születtem B. . . . on megyében iövök alázatal panasznolni Királyi Tanfelügyelő úrnak, valami súlyos hiányokban szenved a mi falunk B. . . .

A B. . . i Román emberek megyéből az ökboldogtalan ságokból két vallomás van ugy-mint: görög-katolikus és görög-keleti és ezen okból az ifjuság tanításával nagyon gyengébb állunk a következő mozgalom miatt. A mi falunkban mind a két részen nincs iskola, csak neve van, és a görög-keleti iskola el van különítve a görög-katolikus sokétól és két tanítót

fogattak ugy-mint F. . . G. . . t és P. . . G. . . t mint tanitokat. Mind a két görög katolikus eből a faluból, ennek a két tanitonak nincs semmi Diplomája és nincs semmi tanulmányja és csak aval vannak, hogy tudnak valamit olvasni Régi-betűkkel és énekelni a templomba.

A tanítás csak a tanító házánál tartaték, a nélkül hogy lenne valami eredményök, a mit islehetne várni ilyen két tanulatlan embertől.

Az elmúlt években egyszer elhatározott a görög-keleti Esperesálalt hogy valami fizetéssel elbának a tanitok a törvény szerint. Ezek erre azt mondták hogy nem kél semmi fizetés, mert ők szolgálnak fizetés nélkül is a mint volt, csak hogy fel legyenek ők mentve a falu dögaital és értedök hogy a mi gyenge falunk nem konkuralt többet tanító után a törvény szerint. Ezen okból a mi ifjuságunk el van itélve a tanulmáni tekintetében, és így sok éven át tanulmány nélkül maradtak.

És ezen alolirt alázatal kérem a Nagy Ságos Királyi Tanfelügyelő urat, hogy fogadjon ezen kérelmet és parancsolja hogy ezen Tanitok kik tanulmány nélkül vannak, és a kik nekik csak tanító címök van és nem tudják menytet az 3 X 1 és hogy ne legyenek többé tanitok és hogy ne bolondozák többé a szegény falukosait, és továbbá kérem hogy parancsolja a mi Román lakoinknak hogy egy községi iskolát csináljanak és a tanitonak fizetés a törvény szerint, hogy tanitot kapjanak a mai törvény szerint.

Én B. J. voltam mint tanító O. H. . . . én megyében 188 . . . Addig voltam tanító 5 évig más falukba, ennek elötte an tanultam a tanitok iskolát a hol tanitok Bizonyítványt kaptam a Román nyelvből és Magyar Oklevelet Székely Kereszturon kaptam.

Én hiszem hogy az iskolai Tanfelügyelő megfogja vizsgálni ezen okot a legnagyobb szükségből. Maradok a Tanfelügyelő urnak alázatos szolgálja. B. . . J. . .

Ce va țece la toate aceste dl Tisza? Eacă ce: Despre maghiarisare cu forța, aici nu se poate vorbi, pentru-că forța nu s'a întrebuințat. Ear' dacă sânteti voi atât de proști, de vă păcălesce ori-ce tândală, treaba voastră.

Dar' ce țece dl Trefort? El nu țece nimic. El tace și face. Dar' face ceea-ce a făcut cu cele 99 de școale din Bănat, cari le-a amintit dl Babeș în vorbirea sa.

(Va urma.)

Cronică.

Din cauza sîntei sêrbători de mîne, numărul proxim al „Tribunei“ va apăre poemáne.

Prelegeri publice. Duminecă în 9/21 Decemvrie, va prelege p. asesor consistorial Z. Boiu despre elementul național în educațiune.

Localul casina română; începutul la 5 oare seara. Bilete a 80 de cruceri pentru seria întregă, și a 20 cr. pentru o preleger (studentii pe jumătate) se află: la librăria archidiecesană, la administrațiunea „Tribunei“, și seara la casă. Venitul acestor prelegeri, precum se scie e destinat pentru fondul proiectatei școale centrale gr.-or. române din Sibiu.

Înaintări în armată. Prin decret prea înalt împărătesc sânt numiți sublocotenenti în rezervă, cu începere dela 1 Noemvrie a. c. următorii: George Popp în reg. de inf. nr. 51; Ioan Predovicu în reg. de inf. nr. 62; Petru Fărcaș (al lui Simion a Saftu) în reg. de inf. nr. 63; Ioan Suci în reg. de inf. nr. 33; Ladislau Goldiș în reg. de inf. nr. 33; George Bărsanu în reg. de inf. nr. 2; Aurel Popa în reg. de inf. nr. 50; Alesandru Ioanovicu în reg. de inf. nr. 29; Ioan Fărcaș în reg. de inf. nr. 51; Sava Raicu în reg. de inf. nr. 50; Aurel cav. de Onciu în reg. de husari nr. 16; Moise Antonovicu în reg. de husari nr. 1; Constantin Popovicu în regim. de Uhlani nr. 3; Alesandru Lazar de Purcăreț în reg. de husari nr. 10; Virgil Bogdan în reg. de artilerie nr. 8; și Ioan Papp în reg. de artilerie nr. 8.

În congregația comitatului Caraș-Severin a făcut avocatul Coriolan Brediceanu o interpelare în cauza confiscării bibliotecii române prin vice-comitele. Comitele suprem Tabajdy a țece că procederea vice-comitelui e corectă și a îndrumat comunitatea română ca să-și caute dreptul pe cale judecătorească.

În congregația comitatului Timiș ținută la 15 l. c. n. s'a hotărît între altele: Ca relativ la comuniunea de casă de graniță să i se adreseze dietei o cerere ca comuniunea de casă să se împărțească nu după numărul sufletelor, ci după familii, ear' cu împărțirea să fie încredințate tribunalele reg. — S'au asigant pentru lucrările pregătitoare ale unei casarme de cavalerie din Biserica-albă 2000 fl. Tot în această congregație s'a hotărît să se adreseze dietei o petiție în cauza delăturării crizei agricole și economice.

Răpire. În 12 l. c. n. au intrat în casa lui Samuil Neuman din Brașov seara pela 6 oare patru hoți mascați și bine armați, i-au dat lui Neuman vreo trei lovituri, i-au luat cinci note de câte de 5 fl. și apoi au fugit. Precând au sosit întru ajutor vecinii alarmă prin sbieretul ser-vitorilor, hoții au dispărut.

Archiducele Leopold încă nu s'a însă-nătoșat pe deplin; dar' starea înaltului pacient s'a îndreptat, încât s'a sistat publicarea de buletine.

Arestări de anarhisti. De Vineri încoace se fac în Wiener-Neustadt neconținut percușiuni în atelierele și locuințele lucrătorilor și apoi arestări numeroase. Autoritatea la această perchiștiie n'a ajuns numai în posesiunea de notițe și corespondențe importante, ci afară de aceea a descoperit și o cantitate mare de dinamit.

Cestiunea căilor ferate sêrbo-turcesci. Se telegrafează următoarele din Belgrad, cu data de 13 Decemvrie, ăiarului „Die Presse“: „Fîndcă demersurile făcute până acum de guvernul sêrb în cestiunea legării drumurilor de fer turcesci au rēmas zadarnice, guvernul de aici va adresa o notă circulară puterilor semnatare ale tratatului de Berlin, prin care va cere rezolvarea afacerii în cestiune, de vreme ce ea este internațională și garantată prin tratatul de Berlin, și va pretinde intervenirea puterilor“.

Executori de dare bătuți. Micii proprietari scoțiani din Skye au luat hotărîrea, și au și executat-o, să nu plătiască dările. La 11 Decemvrie sosiră acolo mai mulți perceptori din Edinburg spre a incasa datoriile, dar' ei fură împinpați de o mulțime mare de popor care-i insultă și bătă, astfel că perceptorii nu sciură cum să plece mai curînd înapoi.

Serviciul telegrafic

al

„TRIBUNEI“.

Budapesta, 17 Decemvrie n. Casa magnaților. Sala și tribunele sânt tare ocupate. Președintele Sennyey ocupă fotoliul presidial. În cuvîntarea sa inaugurală accentuează, că dacă după o boală îndelungată ear' se înfățișează, aceasta se întemplantă cu principii politice neschimbate și cu deplina susținere a independenței convingerii sale. El n'a făcut nici o concesiune precum nici nu s'a pretins dela dînsul. Își ține de datorință de a sprigini pe guvern în toate niusințele îndreptate spre binele țării. Relevând cel mai însemnat punct din mesagiul de tron, reforma casei de sus, președintele exprimă speranța, că noua casă deși modificată conform raporturilor și cerințelor timpului, va fi moștenitoare fidelă a acelei case, pe care strămoșii „noștri“ au creat-o drept reprezentant al independenței depline și drept expresiune pregnantă a caracterului „național“. Președintele se roagă de spriginul casei. (Elsen-uri entusiaste).

Director: Ioan Slavici.

Redactor responsabil: Cornel Pop Păcurar.

Extras din foaia oficială. Licitatiuni.

Se vând realitățile lui Pataki Sándor din Cluj, în 26 Ianuarie 1885 la tribunalul din Cluj. — Se dă în licitațiune perceperea de vamă dela podul preste Cerna în Orșova, în 23 Decembrie 1884 la oficial edil din Lugoj.

Sciri economice.

Pericolul nutrețului cu paie cuprinse de rugină. Cerința de căpetenie pentru nutreț e curățenia acestuia. Se nasce întrebarea: Oare paiele de grâu nu sînt periculoase pentru sănătatea vitelor? Da, sînt primejdioase nu numai paiele, ci toate plantele de nutreț cuprinse de rugină; efectul lor stricacios nu se arată totdeauna îndată, ci urmează de regulă, după un timp mai îndelungat: vitele nu se desvoltă, sufer de deosebite boale și nu se îngrășe, capătă sghirciuri de mațe, caii capătă așanumita ciomă de cai și aprindere de mațe.

În rugină există nise bureți microscopici veninoși și plantele încep a putrezi. Acest nutreț în tot cazul nu poate să fie decât stricacios.

Plăța din Sibiu, 16 Decembrie. Grâu Hectolitra 74—80 Kilo fl. 4.80 până fl. 5.60, grâu mestecat 68 până 82 Kilo fl. 3.60 până fl. 4.40, sêcara 66 până 72 Kilo fl. 3.20 până fl. 3.80, orș 58 până 64 Kilo fl. 4.— până fl. 4.60, ovês 38 până 45 Kilo fl. 1.80 până fl. 2.40, cucuruzul 68 până 74 Kilo fl. 3.40 până fl. 4.—, melaial 74 până 82 Kilo fl. 5.— până fl. 6.—, crumpene 68 până 70 Kilo fl. 1.50 până fl. 1.70, semênță de cânepă 49 până 50 Kilo fl. 10.— până fl. 11.—, mazerea 76 până 80 Kilo fl. 7.— până fl. 8.—, linteă 78 până 82 Kilo fl. 5.— până fl. 6.—, pasat de fasolea 76 până 80 Kilo fl. 5.— până fl. 6.—, pasat de grâu 100 Kilo fl. 17.— până fl. 18.—, făină Nr. 3 100 Kilo fl. 13.— Nr. 4 fl. 12.—, Nr. 5 fl. 10.—, slămina 100 Kilo fl. 55.— până fl. 60.—, unsoarea de porc fl. 54.— până fl. 56.—, sêu brut fl. 33.— până fl. 36.—, sêu de lumini fl. 50.— până fl. 51.—, lumini turnate de sêu fl. 56.— până fl. 58.—, săpunul fl. 32.— până fl. 34.—, fên 100 Kilo fl. 1.80 până fl. 2.—, cânepa fl. 41.— până fl. 42.—, lemne de ars uscate m. cub. fl. 3.— până fl. 3.50, spiritul p. 100 L. % 29 până 31 cr., carnea de vită Kilo 44 cr. carnea de vitel 40 până 50 cr., carnea de porc 46 până 50 cr., carnea de berbece 24 până 26 cr., ouă 10 cu 30 până 35 cr.

Bursa de București.

Cota oficială dela 15 Decembrie st. n. 1884.

Table with columns: Renta amort. (5%), Rur. conv. (6%), Acț. de asig. Dacia-Rom., Banca națională a României, Credit mob. rom., Acț. de asig. Națională, Serisuri fonciare urbane (5%), Societ. const., Schimb 4 luni, Aur.

Bursa de Viena

din 16 Decembrie st. n. 1884.

Table with columns: Renta de aur ung. 6%, hârtie 5%, Împrumutul căilor ferate ung., Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (1-a emisiune), 2-a emisiune, Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (3-a emisiune), Bonuri rurale ung., cu cl. de sortare, hânățene-timișene, cu cl. de sortare, transilvane, croato-slavone, Despăgubire pentru dijma ung. de vin, Împrumut cu premiu ung., Losuri pentru regularea Tisei și Segedin, Renta de hârtie austriacă, argint austriacă, aur austriacă, Losurile austr. din 1860, Acțiunile băncei austro-ungare, de credit ung., austr., Argintul, Galbeni împărătesci, Napoleon-d'ori, Mărci 100 imp. germâne, Londra 10 Livres sterlinge.

Bursa de Budapesta

din 16 Decembrie st. n. 1884.

Table with columns: Renta de aur ung. 6%, hârtie 5%, Împrumutul căilor ferate ung., Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (1-a emisiune), 2-a emisiune, Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (3-a emisiune), Bonuri rurale ung., cu cl. de sortare, hânățene-timișene, cu cl. de sortare, transilvane, croato-slavone, Despăgubire pentru dijma ung. de vin, Împrumut cu premiu ung., Losuri pentru regularea Tisei și Segedin, Renta de hârtie austriacă, argint austriacă, aur austriacă, Losurile austr. din 1860, Acțiunile băncei austro-ungare, de credit ung., austr., Argintul, Serisuri fonciare a le institut. de cred. și ec. „Albina“, Galbeni împărătesci, Napoleon-d'ori, Mărci 100 imp. germâne, Londra 10 Livres sterlinge.

Blüthner în Lipsca, fabricant de pianuri al Curții,

construează astăzi pianuri de o perfecțiune neîntrecută și de cea mai mare dulceață a tonului. În Paris, Viena, Philadelphia, Puebla, Sidney, Melbourne pianurile de Blüthner au câștigat premiul cel dintâiu pentru excelentă frumseță a tonului, pentru cel mai înalt grad al perfecțiunii în executarea tehnică și pentru precisiunea jocului.

Neasemănat frumoasa invențiune a sistemului-aliquot de Blüthner dă pianurilor sale o dulceață a tonului de necrețut.

(Pianurile aceste își păstrează așa de admirabil acordul, încât cel mai bine reputat acordator din Transilvania, dl Hey, a exclamat odată: „Dacă toți oamenii ar cânta pe pianuri de Blüthner, aș avê ca acordator prea puțin de lucru, spre a pute trăi din el.“)

Pianuri

de sistem cu coarde încrucișate în modeluri proprii cu cadre de tuciu complete, cu 7 octave, cu mecanică englezească de repetițiune (Patent Blüthner):

- C) Nr. 3. Pian de salon cu matcă de acordament de metal, 220 cm. lung 1800 M. E) Nr. 4. Pian ciuntit (Sistem-aliquot) 195 cm. lung 1650 M. F) Nr. 5. Pian ciuntit, 195 cm. lung 1400 M. G) Nr. 6. Pian de cabinet (Sistem-aliquot) 179 cm. lung 1400 M. H) Nr. 7. Pian de cabinet, 176 cm. lung 1200 M.

Pianine,

trichorale, 7 octave, cu cadru complet de tuciu și cu matcă de acordament de metal etc. etc.

- K) Nr. 2. Cu coardele încrucișate, 140 cm. înălțime 1000 M. L) Nr. 3. Cu coardele încrucișate, 127 cm. înălțime 950 M. M) Nr. 4. Cu coardele oable, 140 cm. înălțime 890 M. N) Nr. 5. Cu coardele oable, 126 cm. înălțime 740 M.

Adjustarea de lemn palisandru polit.

Pianurile de Blüthner se căpêta pentru Transilvania exclusiv numai în depositul de pianuri alui Heldenberg din Sibiu, sau dacă acest mod de aquisiție, cel mai eftin, nu place, se pot cumpêra și direct primate la fabrică.

Prețurile de sus sînt a se înțelege cu primire la gara din Lipsca. Spesele de calea ferată și de vamă fac per chilogram circa 19 cr.

Liste ilustrate de prețuri trimite la cerere ca reprezentant exclusiv al dlui Blüthner pentru Transilvania

Depositul de pianuri alui Heldenberg din Sibiu.

[100] 8

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u.

Large table with multiple columns showing train routes and schedules between Budapest, Arad, Timișoara, Sibiu, and other locations. Includes sub-sections like Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș, etc.

Nota: Numerii incuadrați cu linii groase insemnează oarele de noapte.